

Islams syn på sjukdom, lidande och livets slut

Av: Mostafa Malaekah

För att förstå islams syn på olika frågor behöver man veta lite om det centrala i muslimernas tro. Därför kommer jag att börja med en kort introduktion till islam, islams källor och muslimernas tro.

Muslimerna tror på en Gud som är Skaparen av allting. I Koranen står det att „Allah” är Guds egennamn. Därför använder muslimerna namnet Allah istället för ordet Gud.¹ Muslimerna tror att Allah har skickat profeter till alla folk i alla tider. Profeternas uppgift var att uppmana människor att tro på och dyrka Allah och leva så som Allah vill att vi ska leva. Den sista av profeterna var Muhammad. Han fick Koranen som en uppenbarelse från Allah.

Vad är islams källor?

Islams läror baseras i grund och botten på Koranen och autentisk Sunnah. Koranen är de nedtecknade orden från Allah Själv, som dikterades ordagrant för Profeten Muhammad i delar genom ängeln Gabriel under en period av 23 år mellan år 610 och 633 e Kr. Sunnah (ibland omnämnd som hadith) avser Profeten Muhammads ord, handlingar och bekräftelser i

frågor som rör betydelsen och utövandet av islam. Koranen och Sunnah, om de förstås rätt, är i grunden de tillförlitliga källorna för vilken åsikt som helst som tillskrivs islam.

Hur trovärdig är Koranen?

Vid sidan om religiös vägledning innehåller Koranen över 1000 verser som talar om universum, dess komponenter och fenomen, så som jorden, solen, månen, stjärnorna, bergen, vinden, rinnande vatten, växter, djur, och de olika stegen i människans fosterutveckling. Den har befunnits innehålla många vetenskapliga fakta, trots att den uppenbarades under en tid – för mer än 1400 år sedan – när människor inte hade någon som helst kunskap om sådana fakta. Ingenting i Koranen motsäger något etablerat vetenskapligt faktum.

Universums skapelse förklaras vetenskapligt med ett fenomen som kallas „Big Bang”. Enligt denna teori formades hela universum ur explosionen av en supertät massa som expanderade till en enhetlig massa som sedan separerades för att bilda galaxer. Koranen innehåller följande vers om universums ursprung:

*”Inser de inte, de som inte tror, att himlarna och jorden [en gång] utgjorde en enda, sammanhållen massa och [att] Vi² skilde dem åt? Och [vet de inte] att Vi har låtit allt liv uppstå ur vatten? Kommer de då inte att tro?”
(K 21:30)*

Det finns många andra verser som beskriver fenomen som ännu är okända. Ett exempel är: ”Allah är Den som har skapat sju himlar och lika många jordar och genom dem alla strömmar [oupphörligt] Hans vilja.” (K 65:12) Muslimernas tro är att denna vers kommer att bli verklighet i framtiden.

Vem är Skaparen, Allah?

Allah är Skaparen och upprätthållaren av universum. Då människan inte kan lära känna sin Skapare genom sina fysiska sinnen, har Allah uppenbarat information om Sig Själv genom en rad sändebud och profeter. Vi känner igen några av dem från tidigare skrifter som Toran och Evangeliet. Varje profet sändes för att reformera sitt folk och vända dem tillbaka till att tillbe endast Allah. Den siste av dessa profeter var Muhammad, genom vilken Allahs budskap fullbordades.

Koranen gör det upprepade gånger klart att Allah är bortom vår begränsade uppfattningsförmåga. När Muhammad tillfrågades om vem Allah är fick han en uppenbarelse att svara med följande (kapitel 112):

”Säg [O Muhammad]: Han är Allah [som är] – en. Allah, den Evige [den av skapelsen Oberoende, av vilken alla beror]. Han har inte avlat och inte blivit avlad, och ingenting finns som liknar Honom.” (K 112:1–4)

Allah har mer än 99 namn eller attribut. Varje attribut beskriver en del av Allahs väsen så att vi kan förstå mer om vem Allah är.

Islams syn på öde, sjukdom och lidande

Muslimerna tror att ingenting kan hända förutom med Allahs vetskap och genom Hans vilja – oavsett om det är bra eller dåligt. Det är det som muslimerna kallar tron på ödet, som är en av de sex grundläggande trossatserna i islam. De sex trossatserna är:

- Tron på en, unik, ojämförbar Gud
- På änglarna som Han skapat
- På de tidigare skrifterna (när de uppenbarades)
- På profeterna genom vilka han skickat sina uppenbarelser till mänskligheten
- På livet efter döden, Domedagen och personligt ansvar för handlingar
- På Guds totala makt över människans öde⁵ – oavsett om det är bra eller dåligt

Tron på ödet innebär att det finns saker som är bestämda för oss och som drabbar oss, som prövningar eller som konsekvenser av dåliga gärningar. Det finns en visdom bakom det – oavsett om vi ser den eller inte.

Sjukdom och lidande är något som drabbar oss alla som en del av livet på jorden. Muslimerna ser sjukdom och lidande som en prövning. Allah säger i Koranen:

”Varje själ (människa) ska smaka döden; och Vi prövar er genom de frestelser [som följer] med såväl motgång som medgång. Och ni skall föras tillbaka till Oss.” (K 21:35)

”Vi skall helt visst låta er utstå prövningar genom något av fruktan, hungersnöd, förlust av egendom och liv och frukten [av ert arbete]. Men förkunna för de tålmodiga och uthålliga ett glatt budskap – för dem som när de drabbas av olycka och motgång säger: ’Vi tillhör Allah och till

Honom skall vi återvända' [förkunna för dem] att deras Herre skall välsigna dem och innesluta dem i Sin nåd." (K 2:155-157)

Profeten Muhammad sa: "Allah prövar varje person beroende på hans/hennes trosnivå. De som prövas hårdast är profeterna, därefter de mest rättrådiga och så vidare. Men Allah i Sin barmhärtighet prövar aldrig en person över hans/hennes förmåga." Syftet med prövningar är främst som ett test av ens tro och i andra hand att ta bort synder och, när det inte finns fler synder att ta bort, att ge belöning.

En troende muslims attityd vid sjukdom och lidande

En troende muslims attityd när han drabbas av sjukdom, lidande, katastrofer eller död är:

För det första: att acceptera det som hänt som en del av ödet.

För det andra: att ha tålamod och vara tacksam att lidandet inte var värre.

För det tredje: att be Allah ta bort sjukdomen eller lidandet. Det finns många böner ur Koranen som muslimer använder – böner som profeterna använde under prövningar. Till exempel profeten Jobs böner när han drabbades av sjukdom, profeten Jonas böner när han prövades i valens mage. Dessa böner ger den troende tröst och känslan av att vara sammanlänkad med profeterna.

För det fjärde: att förvänta sig belöning för sitt lidande, sina böner och sitt tålamod.

För det femte: att söka hjälp – när det gäller sjukdom att söka den bästa medicinska hjälp man kan få. Profeten Muhammad sa: "För varje sjukdom finns en behandling – vare sig den är känd eller okänd."⁶

Profeten Muhammad sa också: "Hur förvånande är inte den djupt troende muslimens situation. Allt som händer honom är gott. Om något gott kommer till honom och han är tacksam blir det gott för honom. Om han drabbas av lidande och är tålmodig är det gott för honom."

Profeten Muhammad säger att man aldrig ska önska att dö hur hårt drabbad man än är. Han säger dock att om livet blir för svårt kan man be och säga: "O Allah håll mig levande så länge livet är gott för mig och låt mig dö om döden är bättre för mig".

En troende muslim drabbas inte av rädsla och blir inte ett offer för tidigare motgångar. Han vet att vad som än händer är det förutbestämt av Allah och måste således hända; därför kan han inte känna någon ilska eller vanda. Sorgen är kortlivad och besegras snart av accepterandet, för Allah har sagt i Koranen:

”Ingen olycka drabbar jorden och inte heller er själva utan att den förts in i [Vår] bok, innan Vi sätter den i verket. [Så är det] för att ni inte skall sörja över det som ni har gått miste om, och inte heller jubla i övermod över det som Han har skänkt er.” (K 57:22-23)

Men muslimer är inte „fatalister”. Detta eftersom de vet att det öde som redan var föreskrivet för dem kan förändras med böner – om Allah vill. Profeten Muhammad sa: „Ingenting förändrar ödet förutom åkallan.” Så en muslim tappar aldrig hoppet om att hans sjukdom eller lidande kan förändras till det bättre.

Islams syn på döden

Medan människor tenderar att frukta många saker, fruktar en sann troende muslim endast Allah. Han fruktar att han inte ger Allah det som tillkommer Honom eller att han kan ha gjort fel mot någon av Hans skapelser, men han fruktar inte människor eftersom de varken kan göra honom skada eller nytta förutom med Allahs tillåtelse.

Många fruktar framtida problem och katastrofer, fattigdom, sjukdom, andra människor och, mest av allt, döden. De ser döden som en angripare, en fiende som väntar i bakhåll, ett okänt och skrämmande slut.

En troende muslim oroar sig inte för längden på sitt liv. Han vet att Allah har förutbestämt hur många år och dagar han ska leva och till och med hur många andetag han ska ta. Koranen säger honom:

”För alla [människor] är en frist utsatt, och de kan varken förkorta den eller förlänga den, ens med ett ögonblick, när den har löpt ut.” (K 7:34)

En troende muslim ser döden som en visshet som han måste möta, en som det inte går att undvika:

”Säg: Döden, som ni vill fly från, skall infinna sig till det möte [som är utsatt] för er.” (K 62:8)

Det ger honom tillförsikt att veta att alla rättrådiga människor före honom

har dött, inklusive profeterna, de som upprätthöll sanningen och martyrerna. Dessutom lägger inte en troende så mycket vikt vid världen att han har svårt att lämna den. Döden är fordonet som ska transportera honom till de eviga nöjena i nästa liv.

Allah bekräftar vidare vad som händer i dödsögonblicket:

"Dem som säger: 'Allah är vår Herre' och som vill följa den raka vägen, till dem stiger änglarna ned [med hälsningen]: 'Ni skall inte känna någon fruktan och ingen sorg skall tynga er! Tag emot det glada budskapet att paradiset som ni har blivit lovade [väntar er]. Vi är hos er och vakar över er i detta liv och i det liv som skall komma.'" (K 41:30-32)

Det här livet som vi lever, oavsett om det är långt eller kort, är inte målet och inte heller slutet. Det är bara en station på vägen till ett annat liv och ett annat hem – ett evigt hem. Som en poet sa: „Döden är bara en resa från den förgängliga boningen till den bestående.“

"Detta jordiska liv är [knappast mer än] lek och flyktig glädje, men i evighetens boningar [väntar] förvisso det verkliga livet. Ack, om de visste...!" (K 29:64)

Islams traditioner vid livets slut

Nu ska jag prata om det mer praktiska – vad man gör i samband med sjukdom och död. Anhörigas uppgift är att ta hand om och hjälpa den sjuke. Speciellt barn har en stor plikt gentemot sina föräldrar när de blir gamla och sjuka.

I islam finns en uppmaning till alla att besöka sjuka människor – släktingar, vänner, grannar och så vidare. Profeten Muhammad sa: "Den som besöker en sjuk person tilltalas från himlen: 'Du är god, din väg är god och du ska få din boning i Paradiset.'"

Muslimerna uppmanas att be för den som är sjuk – att be Allah göra honom frisk och begränsa hans lidande.

Vid livets slut

När man vet att en person är nära livets slut uppmanas de närmaste att vara där. Anhörigas uppgift är att finnas där och att uppmuntra den döende att säga första halvan av trosbekännelsen: "La ilaha illa-Allah" – "Det finns ingen gud förutom Allah". Profeten Muhammad sa: "om dessa

är de sista ord en person yttrar i det här livet kommer han till paradiset”.

När en person dör

I islam finns inget „imamämbete” som kan jämföras med prästämbetet i de flesta kristna kyrkor. Det finns inga sakrament och inga hierarkier. Alla ritualer i samband med dödsfall kan utföras av vilken muslim som helst som har kunskap om ritualer vid dödsfall.

När en person dör ska man sluta ögonen och täcka hela kroppen och ansiktet med t ex ett lakan. Det kan göras av vårdpersonalen eller av anhöriga om det finns anhöriga där. När anhöriga och vänner kommer för att ta avsked kan de ta bort lakanet från ansiktet och sedan lägga tillbaka det igen. De anhöriga och vänner som är med ska be för den som har dött – be Allah förlåta honom och föra honom till paradiset.

Tvagning och svepning

Den döde måste tvättas. Män tvättas av män och kvinnor av kvinnor. Ett undantag är att en man kan tvätta sin fru och en kvinna kan tvätta sin man. Man tvättar hela kroppen med rent vatten och tvål eller schampo. Under tvättningen ska man hela tiden täcka kroppen från halsen och neråt.

Hela kroppen kläs efter tvagningen i en enkel svepning helst av vitt bomullstyg. Svepningen täcker hela kroppen och huvudet. Den döde bär inga smycken eller kläder – bara svepningen.

Begravningsbönen och gravsättningen

Muslimerna använder inte kistor. Den döde bärs på en bår. Man utför en speciell bön för den döde – bönen tar ca 3 minuter och kan utföras av bara en enda person. Det är bra om så många som möjligt deltar.

Efter bönen bärs den döde på en bår till begravningsplatsen och de som deltagit i bönen går med i begravningsståget till gravplatsen. Kroppen begravs liggande på höger sida med ansiktet vänt mot Mecka, vilket är samma riktning muslimerna vänder sig mot vid de fem dagliga böerna. Det ger stor belöning att delta i begravningsbönen och gå med i begravningsståget.

Här i Sverige måste alla enligt lag begravas i en kista – därför begravs muslimerna här i en kista. Normalt sker begravningscerimonin samma dag, men byråkratin i Sverige gör att begravningscerimonin kan få vänta flera dagar, ofta en

vecka eller mer. Kremation finns inte i islam.

Sorg och gemenskapsstöd

Det finns en stark uppmaning till muslimer att besöka familjen som förlorat en anhörig, för att visa sitt deltagande. Grannar, släktingar och vänner uppmanas att laga mat åt familjen de första dagarna. Familjen som har sorg ska inte behöva tänka på matlagning och de förväntas inte bjuda besökare på någonting, förutom kanske te eller kaffe.

FOTNOTER

[1] Allah är Guds egennamn och används inte för att beteckna någon annan varelse. Därför kommer namnet "Allah" att användas hellre än ordet "Gud".

[2] Skaparen refererar, i vissa verser i Koranen, till sig själv i pluralform vilket betecknar makt, upphöjdhet och majestät.

[3] Det finns ingen som helst likhet mellan Skaparen och Hans skapelse i deras väsen, egenskaper eller handlingar.

[4] I livet i den här världen. Folket i Paradiset kommer emellertid att kunna se Allah i livet efter detta.

[5] Allahs kunskap omfattar alla aspekter av Hans skapelser i dåtid, nutid och framtid. Ingenting händer förutom med Hans vetskap och genom Hans vilja. Gott och ont finns genom Allahs påbud, och var och en förtjänar det ena eller det andra genom sitt eget val och genom att använda sin fria vilja.

[6] Berättad av Muslim.

[7] Muslim (4816).

[8] At-Tirmidhi (2662), Abu Dawud (4399) och Ibn Majah (3794).